C/2025/102

10.1.2025

Avizul Comitetului Economic și Social European

Schimbările climatice și impactul lor asupra economiei

(aviz din proprie inițiativă)

(C/2025/102)

Raportor: **Juraj SIPKO**

Consilier	Petr ZAHRADNÍK (pentru raportor)
Decizia Adunării Plenare	18.1.2024
Temei juridic	Articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială
Data adoptării în secțiune	11.10.2024
Data adoptării în sesiunea plenară	23.10.2024
Sesiunea plenară nr.	591
Rezultatul votului (pentru/împotrivă/abțineri)	130/3/3

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE ar dori să sublinieze că schimbările climatice sunt, în primul rând, rezultatul activităților umane. Ele au condus la creșterea nivelului mării, temperaturi mai ridicate, incendii de vegetație și la furtuni frecvente și violente, care au provocat inundații pe scară largă. Schimbările climatice produc și daune neprevăzute, inclusiv pierderi de vieți omenești. În plus, CESE subliniază că, în natură, totul este interconectat. Condițiile pentru o creștere economică bună și o populație sănătoasă sunt îndeplinite dacă natura se află în echilibru. Acest lucru înseamnă că **trebuie adoptată o strategie pe termen lung pentru a proteja sănătatea publică** în eventualitatea unor situații neprevăzute create de schimbările climatice.

1.2. CESE consideră că schimbările climatice reprezintă o amenințare existențială la adresa dezvoltării economice și sociale a statelor membre ale UE și că ele au un efect negativ puternic atât asupra dezvoltării macroeconomice, cât și asupra celei microeconomice, asupra întreprinderilor, asupra stabilității financiare și sociale, asupra infrastructurii și asupra sănătății umane.

1.3. CESE subliniază că nu este timp de pierdut în adoptarea și punerea în aplicare a tuturor măsurilor necesare pentru reducerea emisiilor (atenuare) și adaptarea la noile condiții (adaptare), inclusiv introducerea unor tarife pentru emisiile de carbon și a unei taxe pe carbon, în conformitate cu cea mai recentă recomandare a Comisiei Europene. Costul social al dioxidului de carbon, ce măsoară valoarea monetară a daunelor aduse societății de fiecare tonă metrică suplimentară de emisii de CO_2, ar trebui să devină un indicator esențial în elaborarea politicii privind clima în Uniunea Europeană (UE).

1.4. CESE consideră că investițiile legate de schimbările climatice reprezintă o oportunitate economică istorică de a sprijini și a valorifica potențialul enorm al statelor membre ale UE în materie de inovare și dezvoltare. De asemenea, ele vor determina schimbări fundamentale, fără precedent, atât în arhitectura economiei, cât și în societate. Sprijinul pentru combaterea schimbărilor climatice necesită un consens social larg. CESE solicită ca dialogul social și negocierile colective să fie integrate în discuțiile privind tranziția climatică de la toate nivelurile.

1.5. CESE subliniază că, pe lângă valorificarea potențialului de creștere important, reducerea costurilor de funcționare pentru economie și societate este un alt efect important pe termen lung al răspunsului economic la schimbări climatice. În consecință, este esențial să se reducă externalitățile negative care dăunează mediului și care intensifică efectele negative ale schimbărilor climatice.

1.6. CESE este pe deplin conștient că, din punctul de vedere al investițiilor (chiar dacă se evită activele depreciate masiv din cauza transformării induse de schimbările climatice) și al eforturilor fiscale și financiare necesare, este foarte solicitant să se răspundă la schimbările climatice. Trebuie avut grijă să se garanteze că acest lucru nu conduce la noi dezechilibre economice, cum ar fi, de exemplu, adâncirea nesustenabilă a deficitelor bugetare și a datoriei publice și subminarea stabilității sectorului financiar, în special a sectorului asigurărilor.

1.7. CESE este conștient că un răspuns inadecvat sau incapacitatea de a rezolva problemele legate de schimbările climatice poate conduce la riscuri enorme, atât întermeni de creștere economică, cât și de prejudicii aduse ulterior societății. De asemenea, acesta poate conduce la o inflație necontrolată, în special la o inflație prin costuri și, în cele din urmă, la o scădere dăunătoare a nivelului de trai.

1.8. CESE consideră că, atunci când se oferă un răspuns la schimbările climatice, nu trebuie să se subestimeze importanța factorului uman, în sensul cel mai larg al termenului. Schimbările climatice vor declanșa probabil modificări fundamentale și pe termen lung pe piața muncii, care necesită o forță de muncă mai rezilientă și mai flexibilă, implicată într-un proces de învățare pe tot parcursul vieții în noi domenii.

1.9. CESE subliniază că trebuie adoptate și puse în aplicare măsuri pentru a garanta că impactul schimbărilor climatice asupra dezvoltării economice și sociale a statelor membre este analizat, evaluat și prognozat în mod sistematic. În afară de reducerea emisiilor (atenuarea riscului fizic), aceste măsuri ar trebui să fie orientate către schimbări în structura economiei (adaptare la riscurile asociate tranziției) și către procese provocate de schimbările climatice și de impactul lor asupra fluxurilor de migrație imprevizibile de la nivel internațional.

1.10. Schimbările climatice afectează fiecare țară care face parte din economia globală. Prin urmare, ca răspuns la schimbările climatice, CESE consideră că toate acțiunile trebuie coordonate și aliniate la nivel internațional. În acest context, CESE sprijină în mod ferm eforturile UE de a acorda combaterii schimbărilor climatice cea mai mare prioritate. Aceasta va implica un angajament colectiv la nivel național, subnațional, la nivelul UE și la nivel mondial, în toate domeniile, cum ar fi cel economic și cel social, cu roluri și responsabilități clare și bine definite la toate nivelurile procesului decizional.

2. **Context și fapte generale**

2.1. În ultimii patru ani, economiile statelor membre ale UE s-au confruntat cu trei șocuri externe și sistemice reale. Pandemia de COVID-19, conflictele militare și schimbările climatice au avut un impact negativ semnificativ asupra economiilor statelor membre ale UE. Numărându-se printre șocurile menționate anterior, schimbările climatice reprezintă o amenințare existențială la adresa dezvoltării viitoare a economiilor statelor membre ale UE pe termen mediu și lung.

2.2. Costul lipsei de acțiune pentru combaterea schimbărilor climatice va fi foarte ridicat. Datele preliminare indică costuri anuale de 600 de miliarde EUR pentru perioada 2024-2030. Pierderile în producția economică în urma creșterii mortalității, a unei stări de sănătate mai precare, a scăderii productivității și a scurtării duratei de viață vor influența nemijlocit perspectivele economice, mai ales dacă se ține seama de impactul exponențial (neliniar) al fiecărei tone suplimentare de CO_2 emise. De exemplu, potrivit raportului Lancet din 2023 ([1]), 490 de miliarde de ore de muncă productive s-au pierdut la nivel global numai din cauza valurilor de căldură, iar acest număr va continua să crească, urmând tendințele încălzirii climatice. Ca atare, amânarea finanțării, atât pentru atenuare, cât și pentru adaptare, va avea un impact negativ enorm asupra economiei, infrastructurii și agriculturii în ansamblu, precum și asupra sănătății populației. Pe baza acestor considerații, este de la sine înțeles că schimbările climatice ar trebui să fie prioritatea politică esențială a UE și a statelor membre. Din punct de vedere instituțional, adoptarea Pactului verde ([2]) a instituit un set de cerințe fundamentale și sistemice în combaterea schimbărilor climatice și a impactului lor neprevăzut și fără precedent asupra tuturor domeniilor importante care influențează în mod semnificativ economia UE.

([1]) Raportul Lancet Countdown din 2023 despre sănătate și schimbările climatice.
([2]) *Îndeplinirea angajamentelor asumate în cadrul Pactului verde european*.

2.3. Schimbările climatice au un impact imediat asupra indicatorilor macroeconomici, a stabilității financiare și sociale, a economiei reale, a comerțului internațional, a infrastructurii și a agriculturii, inclusiv asupra sănătății populației. În plus, schimbările climatice vor avea un impact foarte negativ asupra vârstnicilor și a populației în curs de îmbătrânire, sporind mortalitatea. Persoanele în vârstă sunt deosebit de afectate și trebuie să își adapteze condițiile de viață. Copiii și tinerii sunt, de asemenea, afectați.

2.4. CESE a observat că la nivel macroeconomic în domeniul monetar, se preconizează că schimbările climatice vor conduce la o creștere a ratei inflației și, prin urmare, a ratei dobânzii, la deteriorarea condițiilor de muncă și la o piață a muncii mai sensibilă, la scăderea productivității muncii și, în consecință, la încetinirea creșterii economice. Din punct de vedere fiscal, schimbările climatice determină creșterea cheltuielilor suplimentare legate de dezastrele naturale, de inundații, de incendii forestiere și de costurile corespunzătoare unei infrastructuri deteriorate ([3]). În plus, ele au un impact semnificativ asupra echilibrului extern al fiecăreia dintre economiile statelor membre ale UE.

2.5. Schimbările climatice pot fi considerate externalitate negativă. În acest context, ar trebui subliniat că această externalitate negativă poate conduce la creșteri suplimentare ale costurilor, în concordanță cu procesele de atenuare și adaptare, în producția de bunuri și servicii furnizate, ceea ce reprezintă un obstacol în calea creșterii economice durabile și favorabile incluziunii pe termen lung.

2.6. Din punct de vedere economic, ca răspuns la schimbările climatice, este important să se reducă și să se elimine treptat și cât mai eficient posibil emisiile și poluarea cauzată de acestea. Prin urmare, pentru a restabili echilibrul climatic și sustenabilitatea sa, trebuie adoptate și puse în aplicare măsuri care să vizeze entitățile care contribuie cel mai mult la poluare și care subminează, prin urmare, principiile fundamentale ale dezvoltării durabile.

2.7. Deși pentru a reduce și a elimina treptat poluarea persistentă a planetei vor fi necesare volume relativ mari de investiții suplimentare, câștigul principal pe termen lung pe care acestea îl vor aduce constă în evitarea costurilor generate de schimbările climatice. Costurile directe și indirecte pe care le implică finanțarea combaterii consecințelor schimbărilor climatice pot avea un impact semnificativ asupra altor sectoare individuale decât industria prelucrătoare, cum ar fi cel al asigurărilor și cel al agriculturii, precum și în domenii de activitate și regiuni care se bazează pe modelul tradițional al industriei prelucrătoare energointensive.

2.8. Ca parte a tranziției în curs către economia verde și digitală, este esențial să se realizeze schimbări structurale cuprinzătoare și profunde, care ar putea avea un impact semnificativ nu doar asupra formei sistemelor economice și sociale, ci și asupra modului în care acestea funcționează. Prin urmare, parteneriatele și procesele integrate în care sunt implicate mai multe părți interesate sunt esențiale.

2.9. Este important să se sublinieze consecințele și costurile generate în cazul în care schimbările climatice nu sunt abordate (costul inacțiunii), care vor provoca din ce în ce mai mult, de-a lungul timpului, perturbarea ireversibilă a condițiilor climatice, deteriorarea sănătății populației și, prin urmare, scăderea productivității muncii și a performanței economiei în ansamblu.

2.10. Costul investițiilor pentru combaterea schimbărilor climatice este foarte ridicat. Necesarul mediu anual suplimentar de investiții pentru atingerea obiectivelor stabilite pentru 2030 în materie de climă și energie a fost estimat la aproximativ 480 de miliarde EUR. Luând în considerare legătura cu procesul de transformare digitală și asigurând autonomia strategică deschisă (în conformitate cu REPowerEU) ([4]), aceste costuri se vor ridica la 3 200 de miliarde EUR ([5]). Resursele publice vor fi limitate la abordarea acestei probleme, astfel încât vor fi necesare și resurse private, care ar putea asigura finanțarea domeniilor prioritare pentru răspunsul la schimbările climatice.

2.11. Conceperea și punerea în aplicare a măsurilor privind schimbările climatice trebuie, de asemenea, să fie în concordanță cu alte procese care se desfășoară în prezent în cadrul economiei mondiale, ceea ce va asigura funcționarea eficientă a UE. Acestea se referă în principal la tensiunile geopolitice actuale și la evoluțiile geoeconomice, la securitatea economică, alimentară, energetică și sanitară și la asigurarea stabilității sociale și a competitivității sustenabile ([6]).

([3]) *Tools for Climate Change Adaptation*.
([4]) *REPowerEU: Affordable, secure and sustainable energy for Europe*.
([5]) *REPowerEU: Affordable, secure and sustainable energy for Europe*.
([6]) *Green growth and competitiveness in EU climate policy: paradigm shift or „plus de la même chose"?*, Oscar Fitch-Roy și Ian Bailey, iulie 2023.

3. **Observații generale**

3.1. CESE subliniază că, pentru sănătatea oamenilor și pentru o creștere economică durabilă, favorabilă incluziunii, rezilientă și susținută, este esențială calitatea mediului. Este clar că sănătatea oamenilor este influențată de mediul în care trăiesc. Prin urmare, pentru ca economiile statelor membre ale UE să fie sănătoase, trebuie ca oamenii să fie sănătoși și să contribuie la creșterea productivității muncii, ceea ce duce la creșterea competitivității, la îmbunătățirea nivelului de trai și la o creștere economică de înaltă calitate.

3.2. CESE subliniază că răspunsul corect la schimbările climatice constă în valorificarea noii oportunități pe care o reprezintă pentru economie și sectorul de afaceri potențialul tehnologic și de inovare în acest domeniu. O reacție întârziată la nivelul UE la această provocare fără precedent din punct de vedere istoric poate conduce la o nouă slăbire a poziției statelor membre ale UE în economia mondială în ceea ce privește ponderea din PIB-ul mondial (care a scăzut de la 25 % la 18 % în perioada cuprinsă între 2005 și 2023) ([7]).

3.3. În abordarea consecințelor crizei climatice, ar trebui să se facă trimitere la instrumentele individuale legate de riscurile fizice și de cele asociate tranziției ([8]):

3.3.1. Instrumente TIC: instrumentele TIC vor avea un loc indispensabil în tranziție. Pentru a face față impactului consecințelor negative ale schimbărilor climatice asupra economiei în ansamblu, va fi necesar un proces sistematic și obiectiv de comunicare și de sensibilizare cu privire la concluziile analizelor referitoare la costurile suplimentare de investiții care vor trebui suportate. Se impune neapărat elaborarea clară a unui studiu privind impactul asupra mediului, care să fie destinat publicului larg și să prezinte dovezile care stau la baza logicii și a necesității întreprinderii unor acțiuni coordonate la scară largă pentru a răspunde schimbărilor climatice.

3.3.2. Stimulente: va fi necesar să se pună accentul pe proiectarea și punerea în aplicare a unor politici și instrumente adecvate pentru a încuraja acceptarea măsurilor privind schimbările climatice. Exemple în acest sens sunt schema UE de comercializare a certificatelor de emisii (EU ETS), instrumentele fiscale favorabile mediului și climei și cadrul privind finanțarea durabilă, bazat pe principiul „dublei semnificații", care permite sectorului de intermediere financiară să finanțeze tranziția verde. În plus, va fi necesar ca alte stimulente, cum ar fi subvențiile, să fie orientate către durabilitatea climei și a mediului, în special în domeniul eficienței energetice, al surselor regenerabile de energie, al economiei circulare, al mobilității curate, al utilizării terenurilor în sectorul agricol și cel forestier etc.

3.3.3. Instrumente de reglementare și sancțiuni: caracterul executoriu al normelor, al obiectivelor stabilite și al cerințelor specificate în cadrul Pactului verde și al ODD pentru 2030, care sunt prevăzute în mod clar în pachetul „Pregătiți pentru 55" ([9]). În acest context, ar trebui să se evidențieze că indicatorii esențiali trebuie să fie obligatorii din punct de vedere juridic atât pentru UE în ansamblu, cât și în mod proporțional pentru părțile în cauză și, în caz de nerespectare, ar trebui să fie posibilă impunerea unor sancțiuni imediate și eficace, prin utilizarea, în practică, a sistemului de asigurare a respectării legii. Pactul verde european include, de asemenea, obiective și măsuri sectoriale specifice. Există mai multe mecanisme care pot fi utilizate în cazul nerespectării obiectivelor obligatorii din punct de vedere juridic.

3.3.4. Impactul asupra lucrătorilor și a condițiilor de muncă: atingerea obiectivelor climatice nu trebuie să aibă consecințe negative nici asupra salariilor, nici asupra condițiilor de muncă, în ciuda amplorii investițiilor care vor fi necesare. Schimbările climatice trebuie privite ca o oportunitate de investiții pentru a genera competențe și a construi parteneriate cu lucrătorii și cu societatea civilă, în vederea aplicării cu succes a măsurilor care vizează tranziția climatică. Protejarea locurilor de muncă este esențială pentru consolidarea încrederii și succesul tranziției climatice, deoarece nu există nicio tranziție fără o tranziție socială.

3.4. CESE consideră că răspunsul coordonat la schimbări climatice poate oferi un stimulent semnificativ pentru creșterea generală a economiei UE în domeniile prevăzute în pachetul legislativ „Pregătiți pentru 55", cu condiția efectuării unei evaluări ex-ante a intensității investițiilor și a randamentului lor, în concordanță cu evaluarea impactului.

([7]) *World Economic Outlook Database*.
([8]) *Key steps to manage climate risks to protect people and prosperity*.
([9]) *Comisia salută finalizarea pachetului legislativ esențial „Pregătiți pentru 55", care plasează UE pe drumul cel bun pentru a depăși obiectivele pentru 2030*, comunicat de presă, 9 octombrie 2023.

3.5. CESE preconizează că răspunsul la schimbările climatice poate avea un impact pozitiv pe termen lung, în special în eliminarea externalităților negative, și că va permite o alocare mai eficientă a capitalului către sectoare și domenii de activitate mai productive și mai eficiente. Prin urmare, realizarea schimbărilor structurale majore, care ar fi cele mai importante din ultimele două sute de ani, pare să se bazeze pe un nivel ridicat al investițiilor, dar are potențialul de a genera un sistem economic mai productiv, mai performant și mai eficient din punctul de vedere al utilizării resurselor ([10]). În acest context, economia circulară ar trebui considerată un instrument important, alături de piața deșeurilor și de gestionarea deșeurilor.

3.6. CESE observă că procesul istoric de tranziție va necesita o creștere a investițiilor globale în dezvoltarea de noi sectoare, tehnologii, domenii de activitate și activități comerciale, inclusiv întreprinderi mici și mijlocii, ceea ce ar putea, de asemenea, să determine perturbarea lanțurilor valorice existente și necesitatea adaptării lor la noile condiții (tranziția industriilor extractive și grele către noi industrii producătoare de energie curată și cu poluare redusă sau cu poluare zero).

3.7. CESE consideră că actualul proces inflaționist care se apropie ușor de sfârșit, în care a predominat inflația prin costuri și în care prima de risc a jucat un rol semnificativ, a condus la o diferențiere între grupurile umane mai puțin vulnerabile și cele mai vulnerabile din diferitele țări ale UE. Schimbările climatice, precum criza energetică, pot produce un șoc asimetric puternic asupra forței de muncă și a capitalului. Este important să fim pregătiți în acest sens și să evităm, pe cât posibil, potențialele consecințe lor negative, acordând mai mult sprijin regiunilor care vor fi cele mai afectate.

3.8. CESE consideră că o economie care este pregătită din punct de vedere structural să reacționeze la schimbările climatice va fi mai rezilientă la potențialele efecte inflaționiste (cauzate, de exemplu, de fluctuațiile climatice grave care afectează performanța economică și productivitatea muncii în mediul de afaceri), fără efecte sociale negative ([11]).

3.9. CESE este foarte conștient că măsurile legate de răspunsul la schimbările climatice reprezintă o provocare cantitativă și calitativă majoră pentru piața muncii din statele membre ale UE. Lipsa unui răspuns suficient de rapid și de solid la aceste măsuri poate conduce la un program de lucru limitat, ceea ce va conduce la creșterea șomajului ([12]). În acest context, ar trebui subliniat că instituțiile și organizațiile relevante ar trebui să răspundă în mod flexibil, pregătind cursuri de recalificare și programe de adaptare și creând condiții mai bune pentru asigurarea unei piețe a muncii flexibile în sectoarele în care există o cerere ridicată de forță de muncă. Schimbările climatice ar putea fi utilizate pentru a facilita procesele de redistribuire în cadrul UE.

3.10. În plus, CESE subliniază că este necesar să se îmbunătățească întregul sistem de învățământ, inclusiv formarea profesională, și să se creeze condiții pentru învățarea pe tot parcursul vieții, care să fie în concordanță cu cerințele prevăzute de pachetul legislativ „Pregătiți pentru 55” și de Busola pentru dimensiunea digitală ([13]). Acest proces de transformare în cadrul sistemului de învățământ va necesita modificări fundamentale ale cererii în materie de educație, de calificări și de competențe ale forței de muncă. Întrucât impactul economic al catastrofelor naturale pentru toate grupele de vârstă din societate va fi imprevizibil, ar fi, prin urmare, esențial ca oamenii să învețe cum să-și schimbe stilul de viață, cum să reacționeze și cum să se implice în prevenire.

3.11. Întrucât va fi necesar un volum enorm de resurse financiare pentru a combate în mod corespunzător schimbările climatice, utilizarea exclusivă a fondurilor publice nu pare fezabilă. Prin urmare, CESE recomandă ca normele privind prudența în finanțele publice, din cadrul normelor recent adoptate privind guvernanța economică ([14]), să fie pe deplin respectate și puse în aplicare.

([10]) *„European competitiveness and strategic autonomy” – The European Union and the double challenge: strengthening competitiveness and enhancing economic security*, Paolo Guerrieri și Pier Carlo Padoan, februarie 2024.
([11]) *Green growth and competitiveness in EU climate policy: paradigm shift or „plus de la même chose”?*, Oscar Fitch-Roy și Ian Bailey, iulie 2023.
([12]) *3 ways the climate crisis is impacting jobs and workers*, Forumul Economic Mondial, octombrie 2023.
([13]) *Deceniul digital al Europei: obiective digitale pentru 2030*.
([14]) *Tools for Climate Change Adaptation*.

3.12. CESE subliniază că, pe lângă fondurile publice, este disponibil un volum semnificativ de resurse financiare private, de exemplu în cadrul fondurilor de asigurări și de pensii, precum și un volum ridicat de economii în general (care sunt păstrate adesea în conturi curente sau în conturi de economii, dar care sunt adesea lăsate acolo pentru perioade lungi), care ar putea fi utilizate mai eficient, astfel cum promite uniunea piețelor de capital. În acest context, aceste resurse ar putea fi utilizate pentru a finanța răspunsul adecvat la schimbări climatice, respectând în același timp normele prudențiale financiare stricte.

3.13. CESE consideră că există posibilitatea obținerii unui randament al utilizării fondurilor publice, prin utilizarea unor instrumente financiare care, datorită ciclului cifrei de afaceri, asigură un volum mai mare de resurse în comparație cu subvențiile, cu condiția ca tranzacțiile individuale să treacă testul de eligibilitate pentru utilizarea acestui tip de finanțare.

3.14. CESE subliniază că soldul general al operațiunilor cu exteriorul, afectat în mod semnificativ de competitivitatea UE, ar trebui să fie consolidat (excedent în contul curent al balanței de plăți) ca urmare a schimbărilor climatice, și nu slăbit (deficit de cont curent). În același timp, trebuie să se ia în considerare că procesele economice globale se vor schimba în continuare și că nu vor avea loc în același timp, nici nu vor utiliza aceleași instrumente.

3.15. Pentru a consolida competitivitatea economiei UE și a menține în continuare excedentul de la nivelul soldului operațiunilor cu exteriorul, CESE subliniază că este necesar să se monitorizeze evoluțiile din centrele puterii economice, în special SUA și China, precum și din alte economii emergente extrem de dinamice, în special țările din Asia de Sud-Est ([15]).

3.16. CESE solicită ca dialogul social și negocierile colective să fie integrate în discuțiile privind tranziția climatică de la toate nivelurile. Este important să se împărtășească în mod echitabil eforturile depuse în vederea acceptării necesare, de către lucrători și societate în general, a adoptării unei abordări neutre din punct de vedere climatic în ceea ce privește producția de bunuri și servicii.

4. **Observații specifice**

4.1. CESE este ferm convins că toate instrumentele utilizate ca răspuns la criza climatică ar trebui să se bazeze pe o previzibilitate reală și să fie coerente cu actualele megatendințe care pot fi observate atât la nivelul UE, cât și în contextul regional, garantând că aceste instrumente sunt coerente și orientate în mod specific către asigurarea securității economice și a competitivității statelor membre ale UE ([16]).

4.2. CESE sprijină eforturile depuse pentru realizarea unei tranziții dificile, dar subliniază, de asemenea, că toate măsurile adoptate și puse în aplicare ar trebui să fie orientate către consolidarea performanței economice și a stabilității sociale a economiilor statelor membre ale UE.

4.3. CESE recomandă ca diferitele măsuri să includă și opțiuni pentru utilizarea și promovarea unei toleranțe mai mari (acceptabile) a surselor de energie care, deși nu constituie surse de energie optime pentru etapa finală a tranziției verzi în termeni de neutralitate climatică netă, vor avea, în perioada de tranziție, un impact pozitiv asupra mediului și a climei în comparație cu situația actuală. Totuși, perioadele de tranziție nu ar trebui prelungite mai mult decât este strict necesar, deoarece ar încetini procesul de tranziție către energia verde, atât direct, cât și indirect, prin stagnarea inovării în tehnologii din domeniul energiei din surse regenerabile.

4.4. CESE consideră că acest raționament ar trebui să implice, de asemenea, o marjă de manevră mai mare în ceea ce privește ritmul în care sunt utilizate sursele regenerabile de energie, cu condiția ca acestea să continue să se dezvolte în diferitele linii de acțiune și în alte activități (de exemplu, industrie, transporturi, locuințe etc.) și să fie introduse în conformitate cu un calendar realist.

([15]) *„European competitiveness and strategic autonomy" – The European Union and the double challenge: strengthening competitiveness and enhancing economic security*, Paolo Guerrieri și Pier Carlo Padoan, februarie 2024.

([16]) *„European competitiveness and strategic autonomy" – The European Union and the double challenge: strengthening competitiveness and enhancing economic security*, Paolo Guerrieri și Pier Carlo Padoan, februarie 2024.

4.5. CESE subliniază că perioadele în care riscurile cresc din cauza tensiunilor geopolitice și a incertitudinii geoeconomice conduc la schimbări comportamentale relativ profunde în direcția economiilor de energie. În acest context, este necesară luarea unor măsuri de eficiență energetică. Investițiile relativ mari, care beneficiază de un sprijin amplu din partea surselor de finanțare ale UE, ar trebui să fie direcționate către transformarea calitativă a clădirilor comerciale, publice și rezidențiale, ținând seama de circumstanțele naționale specifice. Un avantaj competitiv semnificativ pentru UE de-a lungul întregului lanț valoric ar putea consta în producerea, instalarea și întreținerea componentelor și a echipamentelor de îmbunătățire a eficienței energetice, cu o tranziție delicată către surse regenerabile de energie.

4.6. CESE solicită Comisiei Europene să efectueze o evaluare clară, inteligibilă și convingătoare a nevoilor (eliminarea efectelor negative ale externalităților asupra economiilor și societăților din statele membre ale UE, precum și din UE în ansamblu, în domeniul climei și al protecției mediului) și a costurilor (investițiile necesare pentru a răspunde nevoilor, sub forma unei structuri orientative de bază, stabilită în funcție de scop, de surse și de tipul de finanțare).

4.7. Această evaluare a nevoilor și a costurilor ar trebui să fie actualizată și evaluată periodic în funcție de condițiile în schimbare în contextul schimbărilor geoeconomice și ar trebui să fie pusă la dispoziția celor implicați în procesele de luare a deciziilor, precum și a publicului larg.

4.8. În plus, CESE subliniază că este necesar un angajament de furnizare de date pentru evaluarea nevoilor și a costurilor care să includă rezultatele evaluărilor impactului tranziției verzi asupra macroeconomiei, asupra stabilității financiare și a pieței muncii, precum și asupra securității economice, alimentare, energetice și sanitare ([17]). Aceste analize ar putea face obiectul unei evaluări în cadrul semestrului european.

4.9. În plus, pentru a consolida competitivitatea durabilă a economiei UE, CESE recomandă Comisiei Europene să monitorizeze performanța și experiența punerii în aplicare a Legii privind reducerea inflației (IRA ([18])) în SUA, în vederea stabilirii compatibilității și a posibilelor sinergii cu SUA, precum și a consolidării parteneriatului strategic UE-SUA.

4.10. CESE se așteaptă ca, în 2026, să existe analize mai concrete ale evaluării impactului măsurilor legate de introducerea mecanismului de ajustare a carbonului la frontieră (CBAM). Prin urmare, CESE recomandă Comisiei Europene să efectueze o evaluare aprofundată, care ar putea aduce o contribuție valoroasă la asigurarea unei mai mari compatibilități între tranziția verde și alte domenii ale economiei mondiale.

4.11. În vederea analizării efectelor negative ale crizei climatice asupra diferitelor sectoare și domenii de activitate din întreaga UE, pare să fie absolut necesar să se creeze o bază de date comună, atât la nivelul fiecărui stat membru, cât și la nivelul UE. Prin urmare, CESE solicită Comisiei Europene să dezvolte o bază de date cuprinzătoare pentru indicatorii-cheie care au legătură cu riscurile fizice ale schimbărilor climatice.

4.12. Costul social al dioxidului de carbon, ce măsoară valoarea monetară a daunelor aduse societății de fiecare tonă metrică suplimentară de emisii de CO_2, ar trebui să devină un indicator esențial în elaborarea politicii privind clima în UE. Media estimată a fiecărei tone suplimentare de CO_2 se ridică în prezent la 185 USD (fiind de 3,6 ori mai mare decât evaluarea actuală a guvernului SUA, de 51 USD per tCO_2) ([19]). Acest lucru înseamnă că, în prezent, costul social al carbonului este subevaluat cu un factor de trei. În Europa, și prețul carbonului măsurat prin prețurile certificatelor EU ETS (între 53 și 79 EUR/tonă în 2024) subestimează costurile sociale cu o marjă mare.

([17]) Avizul CESE pe tema *Abordarea impactului schimbărilor climatice și al degradării mediului asupra păcii, securității și apărării*, JO C, C/2024/2106, 26.3.2024, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/2106/oj?locale=ro.

([18]) *Legea privind reducerea inflației*.

([19]) Rennert, K., Errickson, F., Prest, B.C. et al: *Comprehensive evidence implies a higher social cost of* CO_2.[„Datele complete arată un cost social mai ridicat al CO_2"], Nature 610, 687–692 (2022).

4.13. Schimbările climatice vor fi foarte dăunătoare pentru sănătatea oamenilor. Ele îi vor afecta în mod direct și vor crește riscurile de transmitere a bolilor prin intermediul mediului și al animalelor. Cea mai mare amenințare la adresa sănătății umane cauzată de schimbările climatice va fi reprezentată de bolile infecțioase cauzate de temperaturi mai ridicate, de secetă și de deficitul de apă, de ploi torențiale, de inundații și de încălzirea oceanelor. Se preconizează că aproximativ 58 % dintre bolile infecțioase care îi afectează pe oameni vor fi agravate de schimbările climatice ([20]). În acest context, CESE recomandă Comisiei Europene să elaboreze un plan strategic pentru a proteja populația de efectele crizei climatice și de impactul lor în ceea ce privește bolile infecțioase.

4.14. CESE subliniază că o creștere continuă a temperaturii poate conduce la secete persistente, ceea ce ar putea cauza așa-numita migrație climatică, cu toate consecințele economice negative pe care aceasta le implică ([21]). Prin urmare, este necesar să se pună accentul pe principalii factori care au un impact semnificativ asupra schimbărilor climatice, cum ar fi creșterea cantității de deșeuri, consumul excesiv de energie, de alimente și îmbrăcăminte. Toate acestea vor conduce la o producție nesustenabilă și, prin urmare, la creșterea gradului de poluare a mediului, periclitând viața umană pe planetă.

4.15. Schimbările climatice produc un deficit de apă. În plus, se preconizează că ele vor genera un risc crescut legat de calitatea slabă a apei, de deficitul de apă pentru producția agricolă, de deficitul de apă pentru turism (zăpadă limitată iarna și deficit de apă în lunile de vară) și de insuficiența apei pentru producția de energie. Agricultura este în pericol, la fel ca și logistica. Prin urmare, ar fi necesar un cadru cuprinzător pentru gestionarea apei. Riscul de deficit de apă poate încetini, de asemenea, procesul de atenuare a schimbărilor climatice, care este deja în desfășurare ([22]) ([23]).

4.16. CESE subliniază că este necesar să se reducă treptat subvențiile pentru combustibilii fosili, extrem de dăunători în termeni de poluare a mediului și sănătate publică. În plus, ar fi necesar să se introducă o taxă pe carbon și să se stabilească tarife pentru emisiile de carbon. În 2022, valoarea totală a subvențiilor s-a ridicat la 7 mii de miliarde USD, reprezentând 7,1 % din PIB-ul mondial ([24]). În doi ani, din 2020 până în 2022, subvențiile pentru combustibilii fosili au crescut cu 2 mii de miliarde USD. Subvențiile pentru combustibilii fosili au fost relativ stabile, situându-se la aproximativ 56 de miliarde EUR în perioada 2015-2021, dar au crescut la 123 de miliarde EUR în 2022 ([25]).

4.17. Schimbările climatice vor fi foarte dăunătoare pentru stabilitatea sectorului financiar, atât în sectorul bancar, cât și în cel al asigurărilor. CESE subliniază că riscurile tot mai mari din sectorul financiar și reziliența la aceste riscuri ar trebui să stea la baza procesului de luare a deciziilor ([26]). Prin urmare, este important ca toți indicatorii să aibă un caracter exhaustiv. În plus, este crucial să se creeze condițiile care să permită transformarea riscului climatic într-un mod care să asigure investiții durabile și să evite, pe cât posibil, formarea unor cantități masive de active depreciate.

4.18. Având în vedere consecințele imprevizibile și fără precedent de-a lungul timpului ale schimbărilor climatice, va fi necesar să se cheltuiască un volum uriaș de resurse financiare pentru a acoperi daunele și pierderile cauzate de criza climatică și de impactul acesteia asupra sănătății oamenilor. Resursele publice disponibile sunt foarte limitate. CESE recomandă Comisiei Europene să aibă în vedere păstrarea unor resurse financiare de rezervă care să fie mobilizate în momente critice pentru a face față consecințelor crizei climatice, sub forma unui mecanism/fond de urgență. Comisia Europeană este încurajată să studieze acele instrumente financiare care ar putea fi utilizate de statele membre pentru a se proteja.

4.19. CESE subliniază că schimbările climatice vor avea un impact negativ din punct de vedere social, având potențialul de a adânci inegalitatea din perspectiva veniturilor și de a crește nivelul de sărăcie ([27]). Prin urmare, toți cei implicați în procesul de luare a deciziilor ar trebui să țină seama de aceste evoluții și, după caz, să creeze o plasă de siguranță socială. În acest context, tranziția impune introducerea unor reforme cuprinzătoare axate pe durabilitate, incluziune, reziliență și echitate socială.

([20]) Mora, C., et al., *Over half of known human pathogenic diseases can be aggravated by climate change*, Nature Climate Change 12(9), s. 869-875 (DOI: 10.1038/s41558-022-01426- 1), 2022.
([21]) *The climate crisis, migration, and refugees*, John Podesta, iulie 2019.
([22]) *Captarea apei în funcție de sursă și de sectorul economic*, AEM, 2022.
([23]) Avizul CESE pe tema *„Politica în domeniul apei – între deșertificare și securitizare – a sosit momentul unei diplomații albastre”*, JO C, C/2023/862, 8.12.2023, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2023/862/oj?locale=ro.
([24]) *Fossil Fuel Subsidies Surged to Record $7 Trillion*, Simon Black, Ian Parry, Nate Vernon, august 2023.
([25]) *Fossil fuel subsidies*, AEM, noiembrie 2023.
([26]) *Climate-related financial risks are a major challenge*, Centrul Comun de Cercetare, martie 2024.
([27]) *Criza climatică și efectul acesteia asupra grupurilor vulnerabile*, rezumat de presă al CESE, decembrie 2023.

4.20. Schimbările climatice vor avea un impact asupra potențialelor crize din viitor. Al șaselea Raport de evaluare al Grupului interguvernamental privind schimbările climatice (IPCC) a identificat patru riscuri pentru Europa care vor fi generate în deceniile următoare de schimbările climatice, trei dintre acestea implicând căldura și seceta: a) mortalitatea și morbiditatea populației și perturbarea ecosistemului din cauza căldurii; b) pierderea producției agricole din cauza unei combinații între căldură și secetă; și c) deficitul de apă în sectoare individuale ([28]) ([29]).

4.21. Civilizația noastră trăiește astăzi într-o lume foarte interdependentă. Toate țările se confruntă cu inamicul comun pe care îl reprezintă schimbările climatice, deși nu toate sunt sau vor fi afectate în mod egal. CESE consideră că, pentru a elimina pe cât posibil consecințele negative ale schimbărilor climatice și a proteja viața pe planeta noastră prețioasă pentru generațiile viitoare, este nevoie urgentă de cooperare constructivă și de acțiune coordonată din partea tuturor țărilor și a tuturor părților interesate din întreaga lume, inclusiv din partea instituțiilor multilaterale relevante.

Bruxelles, 23 octombrie 2024.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Oliver RÖPKE

([28]) Bednar-Friedl, B., et al., 2022, Chapter 13: Europe, Climate change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability. Contribuția Grupului de lucru II la cel de-al șaselea Raport de evaluare al Grupului interguvernamental privind schimbările climatice, Cambridge University Press, Cambridge, Regatul Unit.

([29]) Bednar-Friedl, B., et al., 2022, Europa. În: „Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability". Contribuția Grupului de lucru II la cel de-al șaselea raport de evaluare al Grupului interguvernamental privind schimbările climatice, Cambridge University Press, Cambridge, Regatul Unit, și New York, NY, p. 1817-1927.

ANEXĂ

Următoarele puncte ale avizului secțiunii au fost modificate pentru a reflecta conținutul amendamentului adoptat de Adunare, deși peste o pătrime din voturile exprimate au fost în favoarea menținerii textului în forma sa originală [articolul 74 alineatul (4) din Regulamentul de procedură]:

Amendamentul 3

ECO/645

Schimbările climatice și impactul lor asupra economiei

Punctul 3

Se modifică după cum urmează:

Avizul secțiunii	Amendament
CESE subliniază că nu este timp de pierdut în adoptarea și punerea în aplicare a tuturor măsurilor necesare pentru reducerea emisiilor (atenuare) și adaptarea la noile condiții (adaptare), inclusiv introducerea unor tarife pentru emisiile de carbon și a unei taxe pe carbon, în conformitate cu cea mai recentă recomandare a Comisiei Europene.	CESE subliniază că nu este timp de pierdut în adoptarea și punerea în aplicare a tuturor măsurilor necesare pentru reducerea emisiilor (atenuare) și adaptarea la noile condiții (adaptare), inclusiv introducerea unor tarife pentru emisiile de carbon și a unei taxe pe carbon, în conformitate cu cea mai recentă recomandare a Comisiei Europene. ***Costul social al dioxidului de carbon, ce măsoară valoarea monetară a daunelor aduse societății de fiecare tonă metrică suplimentară de emisii de CO_2, ar trebui să devină un indicator esențial în elaborarea politicii privind clima în UE.***

Rezultatul votului

Voturi pentru:	60
Voturi împotrivă:	57
Abțineri:	18

Amendamentul 5

ECO/645

Schimbările climatice și impactul lor asupra economiei

Punctul 2.2

Se modifică după cum urmează:

Avizul secțiunii	Amendament
Costul lipsei de acțiune pentru combaterea schimbărilor climatice va fi foarte ridicat. Datele preliminare indică costuri anuale de 600 de miliarde EUR pentru perioada 2024-2030. ***Amânarea*** finanțării atât pentru atenuare, cât și pentru adaptare va avea un impact negativ enorm asupra economiei, infrastructurii și agriculturii în ansamblu, precum și asupra sănătății populației. ***De aceea***, schimbările climatice ar trebui să fie ***una dintre principalele priorități ale*** statelor	Costul lipsei de acțiune pentru combaterea schimbărilor climatice va fi foarte ridicat. Datele preliminare indică costuri anuale de 600 de miliarde EUR pentru perioada 2024-2030. ***Pierderile în producția economică în urma creșterii mortalității, a unei stări de sănătate mai precare, a scăderii productivității și a scurtării duratei de viață vor influența nemijlocit perspectivele economice, mai ales dacă se ține seama de impactul exponențial (neliniar) al fiecărei tone***

Avizul secțiunii	Amendament
membre ***ale UE***. Din punct de vedere instituțional, adoptarea Pactului verde[***1***] a instituit un set de cerințe fundamentale și sistemice în combaterea schimbărilor climatice și a impactului lor neprevăzut și fără precedent asupra tuturor domeniilor importante care influențează în mod semnificativ economia UE.	***suplimentare de CO_2 emise. De exemplu, potrivit raportului Lancet din 2023[1], 490 de miliarde de ore de muncă productive au fost pierdute la nivel global numai din cauza valurilor de căldură, iar acest număr va continua să crească, urmând tendințele încălzirii climatice. Ca atare, amânarea*** finanțării, atât pentru atenuare, cât și pentru adaptare, va avea un impact negativ enorm asupra economiei, infrastructurii și agriculturii în ansamblu, precum și asupra sănătății populației. ***Pe baza acestor considerații, este de la sine înțeles că*** schimbările climatice ar trebui să fie ***prioritatea politică esențială a UE și a*** statelor membre. Din punct de vedere instituțional, adoptarea Pactului verde[***2***] a instituit un set de cerințe fundamentale și sistemice în combaterea schimbărilor climatice și a impactului lor neprevăzut și fără precedent asupra tuturor domeniilor importante care influențează în mod semnificativ economia UE.
[1] Îndeplinirea angajamentelor asumate în cadrul Pactului verde european.	[1] ***Raportul Lancet Countdown din 2023 despre sănătate și schimbările climatice.***
[2]	***[2]*** Îndeplinirea angajamentelor asumate în cadrul Pactului verde european.

Rezultatul votului

Voturi pentru:	63
Voturi împotrivă:	56
Abțineri:	18

Amendamentul 7

ECO/645

Schimbările climatice și impactul lor asupra economiei

Punctul 4.12

Se adaugă un punct nou:

Poziția: după punctul actual – la același nivel

Avizul secțiunii	Amendament
	Costul social al dioxidului de carbon, ce măsoară valoarea monetară a daunelor aduse societății de fiecare tonă metrică suplimentară de emisii de CO_2, ar trebui să devină un indicator esențial în elaborarea politicii privind clima în UE. Media estimată a fiecărei tone suplimentare de CO_2 se ridică în prezent la 185 USD (fiind de 3,6 ori mai mare decât evaluarea actuală a guvernului SUA, de 51 USD per tCO_2)[1]. Acest lucru înseamnă că, în prezent, costul social al carbonului este subevaluat cu un factor de trei. În Europa, și prețul carbonului măsurat prin prețurile certificatelor EU ETS (între 53 și 79 EUR/tonă în 2024) subestimează costurile sociale cu o marjă mare.

Avizul secțiunii	Amendament
	[1] Rennert, K., Errickson, F., Prest, B.C. et al: Comprehensive evidence implies a higher social cost of CO_2.[„Datele complete arată un cost social mai ridicat al CO_2”], Nature, nr. 610, p. 687-692 (2022). https://doi.org/10.1038/s41586-022-05224-9

Rezultatul votului

Voturi pentru: 67

Voturi împotrivă: 61

Abțineri: 9